



A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLVI FELSÉG'
 ENG E D E L M É V E L.



Nro 32.

Költ Bétsben, Mind Szent Havának (Októbernek)
 19-dik napján 1798-dik Elztendöbenn.

Béts.

A' Theréziána Akadémiábann, tegnap tartatott, a' már második Oskolai elztendönek is boldogítására mindeneknek elötte meg-kívántató Isteni segedelemért való ájtatosság, mely után az Akadémia' egygyik Szalájábann, közönséges Beszédet mondott a' Ns Iffúsághoz, feles számú más Halgatóknak is jeles Gyülekezetébenn, a' Polgári Törvény Tanítója Profeszszor Ci-
 K k

cus, oly 'hathatós ékessenszóllással, mely valóbann kit kit, a' régi Görögök' és Rómaiak' szép idejebéli Orátorokra emlékeztethetett. Mind a' hajdani, mind az újjabb Históriákból erányossann fel-hordott példakkal; és a' dolgot, minden figyelmetes észnek, 's érzékeny szívnek meg győződéséig ki-világosító józan-okoskodással gyönyörüenn meg-mutogatta ezenn tudós Ifjú Orátor: mennyire szükséges az, a' társaságban élő Emberi-Nem' javára, hogy annak felsőbb 's alsóbb Tisztviselői, fundamentomos tudományú; az ember-esméret által szerzett böltsességű; és jó-szívű Férjfiak legyenek. Tsak az ilyen Tisztek' segítsége által szerentsésítheti a' Fejedelem, kormányozása alatt lévő Embertársait: az okos ész, és nemes érzésű szívet pedig egyedül a' jó intézetű nevelés készítheti.

A' múltt Kedden bé-jövén Ő Felségek Laxenburgból, azonn új Olasz Operának hallására mentek az Udvari Teátromba, mellyet Császárné Ő Felsége' neve-napjára adtak leg-előszkször. Jelen volt akkor Ő Felségek' Logéjában Károly Fő-Hertzeg is, és Nádorispányunk, ki is, Sept. 28-dikánn estve érkezett Budáról Laxenburgba.

Újdonnan új Anekdotum az úgy nevezett Cisalpina Respublika' határiról, mellyet egy oly derék Úr' szájából hallottunk,

a' ki kész volt oda hagyni mostanság szülötte' földjét Mediolánumot, Rakonnaival és vagyonjának nagy részével egyetemben, mint sem oly visszsa-fordult Világban élni, a' millyen most a' Mediolánumi.

Két Májlándiak fogadtak magok között, a' Cisalp. Respublika' határiról. Egygyik azt állította, hogy nintsenek azok meszszebb a' Direktórium' Lakóvárosától egy fertály óránnyi futamatnál. A' másik tagadta. A' Bizonyító, próbára akarván venni leg-ottann a' maga állítását, mindjárt meg-iramodott a' Citadella (Kis-Vár) felé, kényszerítvénn a' véle való szaladásra, Tagadó-pajtássát is. Futottak tehát, 's midőn már közelítettek volna a' Várhoz, eleikbe kiált a' Frantzia 'Strá'sa, hogy meg-álljanak. Ekkor a' Bizonyító, a' Tagadóhoz fordulván: „Nem megmondám e' — így szólla hozzá — hogy a' mi Respublikánk' határa, nints meszszebb Mediolánumtól egy óránnyi futamatnál? Ekkor a' Másik, tsak el halgatott, érezvénn maga is sajnósann, a' Fr. 'Strá'sa' szemlélésére, a' valóságos polgári szabadságnak, a' millyennel bírt ennekelőtte Mediolánum, egy tündér szabadságonn, vagy is inkább, Szabadság nevű rabságonn lett fel-tseréltetését, melynek következeiseivel tsak azok dítsekesznek, a' kik Semmivel-bírókból, hirtelen fel-gazdagodtak azért; mivel a' Máséből segítették fel-gazdagodni,

K k 2

az oda szegényen mentt, és már most pompássann ki-varrott fényes ruhákban kotsikázó Fr. Tiszteket. Ezek bővölködnek, de a' közönséges Kaszszának mind untalan nevednek a' már eddig is alig bírható adósságai: pedig a' sokféle adóztatásnak nints ott is se' széri se' száma, mint szintén Batáviában, Ligúriában, 's a' Római Reszpublikában. Az Egyházi jószágok is szüntelen adogatódnak el, vagy is inkább vesztegetődnek: mivel száztól negyvenkét vesztéssel kelnek.

Frantzia-Országi Tudósítások.

September' 23-dikán, egy hofszú írást küldött a' Frantzia Direktórium, a' Törvényhozó-Iffjabbik Tanátshoz, a' melyben lehet mondani, kérkedve panaszlotta, hogy Anglia, ismét rá beszélt a' Fr. ák ellen való hadkezdesre, minden Kabinétokat: hogy tehát kényszeríteni lehessen a' Hatalmasságokat a' Békességnek el fogadására: szükség — úgymond — kétfélezer új Katonákat küldeni a' földi Seregekhez; és a' tengeri erőt is nevelni erányos mértékben: mely végre, a' már ki rendelt 600 milliókhoz, 125 milliók kívántatnak még e' most folyó 7-dik évt. jében a' Reszpublikának, hadi költségül. Arra, hogy kétfélezer új Katonák induljanak az Ármádiákhoz, nem kell egyéb, hanem tsupán

hogy parantsoljon a' Törvényhozó-gyűlés (mindjárt parantsolt is): a' 125 millió is ki-telik a' Fr. Respublikának ki-meríthetetlen kintsforrásaiból: nem szükség új adót vetni, hanem csak az előbbenit, mely még bé nem fizetődött, kell bé-kívánni.

Azombann

bizonyosnak írják magok a' Fr. Tudósítások, hogy ezen új ki-állítása 200 ezer konscribáltattaknak, nagy zúgást okozott mindenfelé Fr. Országban; ' feleslegvaló hadi-költség ki-tsinálásának pedig nem látja a' Törvényhozó-gyűlés más módját, az új adóztatásnál. Leg-nagyobb része az Iffjabb Tanáts' Tagjainak oly vélekedéssel vagyon: hogy a' paripákra, kotsikra, kutyákra, 's egyéb effélékre kell az új adót vetni.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' Rastadti Német Deputátzió, Oct. 11-dik napján szándékozott voksolni a' Frantzia Követeknek 3-dik Octóberi feleletére, melyben oly szorossan kívánniák a' Fr. Követek, kívánságjoknak telyesíttetését, hogy annak el mulatásából azt fogja ki-hozni — a' mint ki-fejezték magokat Írássok' véginn — Fr. Ország, hogy a' Német-Birodalom, hadat akar.

Míg Kéhlnek visfza engedése, vagy le rontása eránt folynak az alkudozások Rastadtbann: az alatt az a' híre, hogy Kéhl újjonnan sántzolgatják a' Frantziák,

és mind ágyúkkal, mind Vár őrző Katonákkal szembetűnőképpen erősítgetik.

Berlinből Sept. 29-dikénn írták: hogy ott a' Királyi Kabinétbann egynehány napoktól fogva a' leg nagyobb szorgalmatossággal foly a' munka. Generál Lieutenánt Geusaunak Vésélbe kell menni, hogy a' Neutrális Lineára nézve újj parantsolatokat vigyen. Egyszersmind az is bizonyosnak mondódik, hogy Gróf Schulenburg, rendkívül való Követül Petersburgba fog küldettetni.

A' Frantzia Direktórium ellen, Sept. 10-dikénn költt Török Had-Manifesztum magyar értelméből, a' mi el maradt a' múltt postánn, imé azt is közöljük:

„Az ő (t. i. a' Fr. Direktórium') erőszakos, tsupa maga tetszése szerént való tselekedeteinek nem egyéb a' célja; hanem hogy ösfze-szaggathassa azon köteleket, mellyek egygyüvé foglalják a' Nemzeteket. Mind egygy már az ő előtte, akár titkos tsalárdsággal, akár nyilvánvaló ellenségeskedéssel, tüzzel vassal, hajthatja végre a' szándékát. Minde-nütt erőtelen Respublikát igyekezett fel állítani, hogy tőle függvénn Ezek, az ő tetszése szerént mehessenn benne minden.“

„Égyiptom, a' Sz. Városoknak, Medinának 's Mekkának a' kúltsa, czenn Tartománynak meg-támadása, a' leg-nagyobb mértékben érdekel minden Muselmánnokat.“

„Ezekhez, és már a' (Konstántzinápolyi Fr.) Követség' Helytartójához, nem külön-

benn a' Párisbann tett nyilatkoztatásokhoz képest, a' F. Istennek irgalmasságába és segédelmébe vetett telyes bizodalommal, elővettünk minden szükséges eszközöket a' végre, hogy ellent álljunk vízenn és szárazonn az ellenünk munkába vett ellenségeskedéseknek, 's diadalmaskodjunk ellenségeinkenn. El van végezve, hogy a' Fr. Ország ellen való hada ozás, Vallásbéli kötelességjek minden Mu-zelmánnoknak. "

„Így lévén a' dolog: a' feljebb említett Követség' Helytartója, valamint minden egyéb Személlyek is, kik a' Fr. Hövetséghez tartoznak, a' hét tornyos épületbe vitetődtek; hogy Kezességbenn maradjanak ott addig, míg Ali-Effendi, és a' kik véle Pári'sbann vagynak, vizsza nem téréndenek onnét. " Nem különben meg árestálódtak minden Fr. Konzulok és Kereskedők, Konstántzinápolybann, és minden Levántai Kikötőhelyekbenn, 's el petsétlödtek minden portékáik, hogy a' fényes Portától függő, 's Egyiptombann minden Törvény ellen árestálódott Kereskedőkért jót álljanak; míg t. i. az árestombann lévő Személlyek szabadon nem botsátódnak, 's jószágaik és hajójik, a' fényes Porta' hadi-hajóival, 's az azokonn lévő Néppel egygyütt vizsza nem adódnak. "

„A' fényes Portának kötelességévé teszi önnön Státusainak bátorsága 's tsendessége, hogy fegyvert fogjon Azok ellen, a' kik Pártütés' zárlóját emeltek fel Fr. Országbann. Minden Európai Hatalmasságoknak hasonló közök vagyon e' dologhoz, 's reményli a' fényes Porta, hogy minden Udvarok, kik hozzája barátsággal viseltetnek, egygyesítik kí-

vánságaikat az övéivel, részt vesznek azokban, 's kötelességjeknek esmérük, hogy ba átságjoknak, és segíteni való kélszégjeknek, melleslegvaló és egyenes bizonyságait is adják. Első Rebyal Achirbann 1213-dik eszt. benn (Sept. 10-dikéno 1798.)

Különös nyomtatmányokbann is közönségesseé tevődött ezen nyomos Manifestum, német, frantzia, olasz, 's más nyelvekenn. Az a' mely olasz nyelvenn adódott ki különös nyomtatmányban, megvagygon nálunk is ily tzm alatt: *Manifesto pubblicato dalla Sublime Porta all' occasione dello sbarco delle Truppe Francesi, in Egitto. — Ratisbona 1798.*

Nagy Britanniai Tudósítások.

Sept. 26-dikánn, délutánni 4 órakor minekutánna egy Expreszszus Bétsből, Státus Sekretárius Lord Grenwilléhez meg érkezett: Alsóbb Sekretárius *Canning*, a' Loyds Kávéházba el küldött egy írást, melybenn is Admirális Nelzonnak, Egyiptombann, az Abukiri partokhoz nem meszfze tett hatalmas győzedelmének híre, már meg bizonyodottnak lenni állítódik. A' Konstántzinápolybann lévő Anglus Követől érkezett ez a' Tudósítás; melyet is Ő, tulajdon magától a' Portától értett. Admirális Nelzonntól azonbann, Sept. 28 dikáig, még semmi Officialis Tudósítás nem érkezett.

Mindenek bizelkedtek magoknak azon reménységgel, hogy Marquis Cornwallisnak azon jósa, mellyel élt a' Tsendességnek Irlandiában leheto helyre állítására, a' kívánt tzelte el éri: de oh fájdalom nem úgy van,

A' zenebona, dühösködik még némely Tartománybann Irlandiának. Killala, Ballina, Newport, és némely azon a' tájonn fekvő Helyek, a' Pártosok kezében vagynak. Holt, a' maga bandájával hallatlan kegyetlenségeket követ el naponként a' Wiklovi Grófságban, és most leg közelebb, azon Grófság Lakosit arra kényszerítette: hogy az ő zászlója alá menjenek, ha tulajdon házaikat; 's egyéb vagyonnyaikat, 's életeket meg akarják menteni. Félelem és rettegés foglalta el a' Lakosokat, a' ki el futhat fut Dublin felé. Ezen inségnek el fordítására, 's ezen Pártosoknak a' hegyek szorossiról lehető el üzésére, Generális Lake 2000 embert vévén maga mellé siet a' Wiklovi Grófságba. Azonbann, Ánglus Generális Craig fejére 600 font Sterling jutalmat tett fel Holt, minthogy Az 300 font Sterlinget ígért annak, a' ki Holtot ő néki kezébe sogná adni.

Az Ánglus Polgár-Katonaság, mely most Irlandiában van, és ott is fog telelni, öt Sereg-Ofztályokra van fel osztva. A' Generál-Májor Morshead Sereg-Ofztálya áll 3400 emberből; a' Generális Loftusé

áll 3181-ből; a' Generál-Májor Grohamé 1,129-ből; a' Generál - Májor Wemysé 2,761-ből; és a' Generál - Májor Camphel-
 - lé 2,180 emberből, — következésképpen az egész Ánglus P. Katonaság most Irílandiában mindössze, 13,651 emberből áll. — A' Castlebárbann fel állítódott Frantzia Adminisztráció Elölülője, Mooré János, kiről a' vólt a' hír, hogy az Ánglus Seregnek Castlebárba lett bé érkezésével, mindjárt fel akasztatódott, Sept. 21-dikénn kemény őrizet alatt Dublinba vitetett, a' hol is le fog a' pere folyni. — Longfordból írja egy Tiszt Sept. 13-dikánn, hogy ott naponként 20 Pártost is akasztanak fel, mely valóbann elég szomorú, hanem most el kerülhetetlen. Minthogy a' Pártosok kiváltképpen a' Leveles Posta kotsikra törnek: ezután a' Posta nem fog éjjel indulni, és ennekutánna a' Posta kotsikba hat nyerges lovat fognak, melyre 6 Katona fog fel ülni Flintával fel fegyverkezve, a' kotsi védelmezésére.

Portsmouthbann Sept. 26-dikánn 11 Hajóslegények akasztattak fel, mivel ezen gonoszok egybe-esküdtek vólt, hogy a' Defiance nevű lineai hajónn lévő Tiszteket meg-ölvénn, a' hajót az ellenség' kezébe Bresthez szállítsák.

A' Sept. 22-dikénn költt Ánglus Udvari Újság közli Gróf St. Vincent Tudósítását egy tengeri ütközetről, mely is Aug.

7-dikénn az Oráni Partoknál történt, melynek is ditséretére nem lehet, a' mint a' Gróf magát ki-fejezi, eleget mondani. Azon naponn, Kapitány Bland az Ánglus Espoir nevű, 14 ágyús kis hajóval, győzedelmet vett egy Genuai, Ligúria nevű 40 ágyús Rabló-hajónn, mellyen 120 emberek vóltanak. Ez a' hajó ez előtt Hollandiai Fregát vólt, és a' Genuaiak Rabló-hajónak vették meg, 's annak is fegyverkeztték fel. A' rajta lévő Hajós nép, mindenféle Európai Nemzetekből állott. Ezen nagy Rabló-hajó Kormányossa vólt Don Francesco d' Orso. E' kezdte el az ütközetet oly fenyegető hanggal, hogy mindjárt ösfzfe lövöldözteti az Ánglus hajót, ha az mindjárt le nem eresztgeti vitorláit, hanem három fertály óra múlva ő is más hangonn beszélt, fegyver-nyugvást kért, és a' meszfe szólló tsönn, ezeket kiáltotta. „Genuai vagyok én, szünjetek meg a' lövöldözéstől.“ Kapitány Bland neki ily méltóságosann felelt. „Én egy Ánglus hadi hajót kommandirozók, botsássátok le mindjárt minden vitorláitokat, és jöjjetek az én hajómra.“ – Azon szempillantatbann el kezdett a' Genuai ismét lövöldözni, és az ütközetet tovább folytatta, hanem két kemény lövés után, mellyet Kapitány Blandtól kapott, újjra így kiáltott: „A' szánakozásig oda vagyok! szünjetek meg a' lövöldözés-

től, mindenre reá állok a' mit kívántok. Most már igazánn meg is adta magát. Hét holt meg, és 14 sebessedett meg az emberei közzül. Azt írja Kapitány Bland, hogy ha az ő emberi, oly nagy lévén a' különbség a' két hajó közt, rendkívülvaló igyekezetet nem fordították volna az ütközetre: azon Tengeri tolvajoknak, vagy akármik lettek légyen, prédáivá kénytelenek lettek volna lenni.

Az Írlandiábann fogságba esett Fr. Generális Humbert, minden Tisztjeivel egyetemben, Angliába meg-érkezett, helyből helybe Dragonyosok kísérik őket, és a' Vendégfogadókbann, a' hol meg-állapodnak, ugyan tsak gazdagon esznek isznak. És azt veszfizük észre körülöttök, hogy ezen esztendőbenn vertt Anglus Guinékkal fizetnek.

Most Londonbann, két gyalog Gárdabéli Katonának kedve jött, hogy magokat Hydeparkbann ördögösöknék adják ki. Egygyik közzülök el bútt valami fa üregébenn, a' másik pedig kívülről szölongatta ofztán a' lelket, és az, a' ki el bútt, természeti állapotjában is jelent meg a' Nézők' rettentésére. Mind addig üzték őket a' játékot, míg végre egy bátor Káplár torkonn kapta a' gonosz lelket, 's meg esmérte, hogy egygy, az ő Regementjéből való Katona. Az ördögös mindjárt a' Tisztviselők' kezébe adatott; hanem

Ezek, a' Régementhez viszsza küldötték, a' másik ördögös pedig meg-szaladt, 's nem tudatik mi lett belőle.

Commodore (Hajósofztály-Vezér) Warren 3 línei hajókkal, és 2 Fregátokkal a' tengerre indult Sept. 28-dikán egy titkos szándéknak végrehajtására.

Olasz - Országi Tudósítások.

A' Ligúriai Respublika' Törvényhozó-gyűlése meg-határozta, hogy Genuában, a' Tudományokra nézve, egy Nemzeti Társaságot kell fel állítani, a' Frantzia Országban lévő Nemzeti Társaság' formájára. Ki dolgoztatott már az a' Zisztéma is, a' mely szerint fognak ezután, az arany, és ezüst pénzek a' Ligúriai Respublikában verettetni. Meg határoztatott az is, hogy az Ispotályok, a' Nemzet gondoskodása alá fognak ezután tartozni.

Frantzia Ágens, Polgár Belleville, Sept. 23 dikán a' Ligúriai Direktóriummal, hofszas befélgetést tartott; 's más nap a' még Genuában tartózkodó Frantzia Seregek, Tulon felé indultak, és Generális Desolles különkülönbféle Tisztekkel el utazott a' Ligúriai Respublikának határait és erősségeit meg vizgálni.

A' Toskániai Nagy Hertzeg, a' Frantzia Direktórium által különössenn arra meg hivattatván: a' Királyi, Fizikai Múzeum Vice Direktorát, Fabroni Urat, el

küldötte Párisba a' végre: hogy a' Nemzeti Institutumnak, a' fontok és mértékek meghatározásánn törekedő mostani fáradozásában (melyről másfzor Hírmondónkbann bővebbenn emlékeztünk) Ő is részt vehetne.

Rómábann az Afzszignáták készítésinn most dolgoznak, hogy azokonn, a' most még kézbenn forgó papiros pénzek ki tserélődjenek.

A' Circeoi Ofztálybann most is mind dolgozik rajta a' Katonai Kommiszfzió, hogy az ottan leg köze ebb ki ütött Lázzadásnak indítóit, ki nyomozhassa, 's meg büntethesse.

Generális Bonapartéről Rómába Sept. 27. dikéig még semmi bizonyos újjabb Tudósítás nem érkezett azonn kívül, hogy ő Alexándriábann, Tippó - Saib Küldöttjeire talált, kik Bonapártéra már régtől fogva várakoztanak.

Batáviai Tudósítások

Hágából Sept. 29. dikénn írták, hogy ő nekiek is, a' Rastadti alkudozásokonn fundált reménységjek a' békességre nézve, nagyon meg gyengült azon hírnek hallására: hogy, a' Fr. Hadi-seregeknek 200 ezer emberrel leendő öregbítése eránt Pári'sbann végzés hozódott. Minden úgy hiszi, hogy leg elébb is Olasz-Országbann a' Hadi tűz ismét ki fog ütni. — Az Ánglus, és Orosz

haiók' száma meg-kevesedett ugyan az equinoctium óta a' Batáviai partok körül: hanem fél ki ki, hogy nem soká nagyobb erővel vizsgálja térnek, és Texelt meg fogják támadni. Ugyan arra nézve Generális Hatry el ment, hogy az ottani óltalm-készületeket meg vizsgálja.

A' hajdann úgy neveztetett Hollándia, minden maga kerületeibenn a' Tanátstól azt kívánna: hogy a' mennyire lehet tökéletesenn adják bé mibenn legyen az ő esztendei jövedelmek, és költségek a' Revolúziótól fogva, mely is a' Polgárok nak, három hetekig tartó meg-vizsgálásra által adódjon, és azután a' Provincia Közönséges Cancelláriájára küldtessen. Ámsterdám Várossa már egy igen szomorú állapotját mutatta bé a' maga kassájának, mely fzerént az ő adóssága 4,763,000 forint, és a' költség, a' jövedelmet, 700 ezer forintal haladja meg. Erre nézve az Ostindiai, és Surinámi Kompániáknak adott segítség pénzét is Ámsterdám vizsgálja kívánja, és azt is akarja, hogy a' Tömlötzők, Árvák-háza 's a' t. Nemzeti épületeknek lenni határoztassanak meg, melyekre is ez után a' költséget a' Nemzeti Kassából kellessék venni.

Dánia.

Frantzia Követ Polgár Grouvelle, ki is egy darab időtől fogva engedelem mel-

lett Frantzia Országba ment vólt; Sept. 28-dikánn, Feleségestől Keppenhágába visszafra érkezett.

Am.' híres Tudós Kárdinális Borgiának, ki is a' Rómába útazott vagy ott tartózkodott Dánusokat mindenkor barátságosan fogadta, és velek sok jót tett; de a' Római Revolútzio által szegény állapotra jutván, most Páduábann tartózkodik: háladatosságnak jeléül 800tallér esztendei penziót rendelt néki a' Dánus Király.

A' Svéd Király' parántsolatot adott ki Sept. vége felé, hogy a' Karlskronai Kikötőhelybenn, egy Hajóssereg készüljön fel.

Batáviábann, az előbbeni (Helytartói) Igazgatást vissza-kívánók száma, mind inkább inkább nevededik.

Magyar Ország.

Tátrallyáról (Késmarkról) Oct. 7-dikénn: — „Nálunk a' múlt esztendőbenn készült, és ebben az esztendőben nyomtatott ki egy munka, melly meg érdemti, hogy, a' Hírmőhdő közönségessen is figyelmetessé tegye arra Hazánkat. Tzímé ezen munkának: „De Commercio et Industria Hungariae, Gregorius Berzevichy, 1797. — Lettsoviae, Typis Mich. Podhoránszky. 225 lap. 8-ad retbenn.